

Egyensúly keresése - vonzások és taszítások között

Az NFKK-val közösen szervezett műhelykonferenciánkon a meghívott előadók segítségével arra kerestük a választ, milyen elméleti és gyakorlati dilemmákat vet föl az oktatás és kutatás összekapcsolása a jelenlegi felsőoktatási rendszerben és képzési struktúrákban.

Hordósy Rita, a Sheffieldi Egyetem kutatója előadásában a szakirodalmat ismertetve rámutatott, hogy az oktatási és kutatási tevékenységek között rendkívül összetett nexus van, melyet sokféleképpen lehet mérni. A „közeli, szükséges és tagadhatatlan kapcsolat” evidenciának tűnhet, sheffieldi kutatótársaival épp ezért annak próbálták meg utánajárni, mik ezzel kapcsolatban a legfőbb érintettek, a hallgatók tapasztalatai. A longitudinális követéses kutatás, mely kevert módszertant alkalmazott, azoknak az alapképzéses hallgatóknak a köréből merített, akik egy 2012-es reformot követően a korábbi évfolyamokhoz képest jóval magasabb tandíj ellenében kezdhették meg tanulmányaikat az egyetemen. A kutatásba 12 tanszék hallgatói kerültek be és az eredmények azt támasztják alá, hogy a hallgatók egy „dinamikus és aktívan megélt viszonyrendszerként” élik meg az oktatás és kutatás viszonyát és a kutatási folyamatokba való bevonódásuk egyértelmű fejlődést rejt magában. A folyamat hatására szűkülhet a hallgatók diszciplináris fókusza, erősödhet a kutatókkal való személyes kapcsolatuk, a kutatással kapcsolatos tapasztalatuk megváltozhat és az egyéni tanulási mintázataikra is hatással lehet a kutatási folyamatban való részvétel.

Orosz Kata a CEU oktatója és kutatója azt a kérdést tette föl előadásában, hogy milyen összefüggés van a kutatói munka és az oktatói teljesítmény hallgatók általi megítélése között. Egy olasz és egy spanyol egyetem példáján keresztül azt igazolta, hogy a kutatói aktivitás és a hallgatói értékelés közötti kapcsolat nem lineáris és alapvetően pozitív, kivéve, ha a kutatói tevékenység olyan intenzitású, ami már inkább lerontja az oktatói teljesítményt. Egy másik olasz egyetemen folytatott kutatás ehhez képest azt találta, hogy a kapcsolat csak az alacsonyabb oktatói teljesítményű csoportokban figyelhető meg, és a legjobbnak értékelt oktatók esetében nem mutatható ki szignifikáns összefüggés a két tevékenység között. A feldolgozott kutatások legfőbb tapasztalatát összefoglalva Orosz Kata megállapította, hogy sem az intenzív kutatás, sem a kutatói tevékenység hiánya nem hatnak pozitívan az oktatói teljesítményre.

Demeter Krisztina, a Budapesti Corvinus Egyetem Logisztika és Ellátási Lánc Menedzsment Tanszék vezetőjeként a tanszékvezető szerepéből reflektált az oktatás és kutatás közötti viszonyrendszerre. Az ő tapasztalatai is igazolják, hogy az egyetemi oktatók számára komoly kihívást jelent, hogy oktatói tevékenységük mellett színvonalas és intenzív kutatómunkát végezzenek. Nehéz elkerülni, hogy az oktatási terhelés ne a publikációs tevékenység rovására menjen és ezt a jelenlegi oktatói teljesítményértékelési rendszer sem képes ellensúlyozni. A tanszéki tagok leterheltségének, munka- és magánélet közötti egyensúlyának megtalálásán túl a kutatás oktatásba való beépítése jelenti a másik fontos kihívást. A gazdasági képzésekben van már jó néhány bevett gyakorlat az egyetemen kívüli partnerek, főképp vállalatok, de civil szervezetek bevonására is. A tanszékvezető előadó oktatásfejlesztési projektekről, duális partnerekről, az egyetemen működő science shop-ról számolt be. A hallgatók bevonása a kutatásokba jelenleg főként vállalati tanácsadói projekteken, és a gyakornoki tapasztalatok becsatornázásával valósul meg. Az ezzel kapcsolatos legnagyobb nehézséget jelenleg az oktatói kompetenciák frissen tartása és a hallgatói leterheltség leküzdése jelentik.

Sass Judit és Bodnár Éva egy kutatásalapú tehetséggondozási kísérlet friss eredményeiről számoltak be, mely a Budapesti Corvinus egyetemen zajlik kutatók, PhD hallgatók és mesterszakos hallgatók bevonásával. A program elsősorban a PhD képzésekben tapasztalt hiányosságokra igyekszik megoldást nyújtani és a tehetséggondozást és kutatói utánpótlást tűzi ki fő céljaiul. A senior

kutatók, PhD-és mesterszakos hallgatókkal közösen tematikus kutatócsoportokba szerveződnek, hogy ott meghatározott idő alatt valósítsanak meg kutatást kooperatív módon. Sass Judit a projekt pilotszakaszának lezárása után ismertette a kezdetleges eredményeket, melyek a kutatócsoport működésével kapcsolatos tapasztalatok oksági kognitív térképezéséből származnak. A kutatócsoportok tagjai négy hónapos tapasztalatuk alapján rugalmas keretokről, egyéni motiváltságukról és lelkesedésükről, hatékony önszerveződésről valamint publikációs teljesítményekről számoltak be. Az azonosított nehézségek ellenére, melyek elsősorban a csoporttagok összecsiszolódásában, lemorzsolódásban és a kutatásvezetőkre nehezedő publikációs nyomásban öltöttek testet, a „kutatás oktatása” a projektben megvalósuló kutatócsoportokon keresztül egy további kísérletezésre érdemes módszernek tűnik, mely az egyéni és közösségi szintű fejlődés lehetőségeit is magában rejti.

A műhelykonferencián elhangzó előadások sorát **Bajzáth Angéla** zárta. Az ELTE TÓK adjunktusa előadásában azt járta körbe, hogy milyen módon történik a tudás létrehozása, megosztása és alkalmazása a pedagógusképzésben és az egészségügyi felsőoktatásban. A magyar felsőoktatási intézmények körében végzett kutatásból kiderült, hogy a két terület sok különbözőséget mutat, az egészségügyi képzésben például hatékonyabban integrálódnak a friss kutatási tapasztalatok. Az, hogy a hallgatók mennyire vannak bevonva a tudományos megismerésbe, nagyban függ az egyes intézmények gyakorlatától. A gyakorlati szakemberek által használt tudás tudományos igényű megismerése azonban minden esetben javíthatja a képzés relevanciáját. A felsőoktatási intézmények nincsenek mindig tisztában azoknak a szervezeteknek az igényeivel, ahol a hallgatók később dolgozni fognak. A kevésbé ad-hoc alapú bevonódás a kutatásokba a pedagógusképzésben Bajzáth Angéla szerint mindenképp javíthatná a képzés színvonalát, mint ahogyan a tudományos igényű reflexió képzésekbe való integrálása is kívánatos lenne mindkét területen.

A műhelykonferencia az oktatás és kutatás komplex összefüggéseinek feltárását és megvitatását célozta. Az előadásokban a nemzetközi kitekintés és a hazai jó gyakorlatok, kihívások is helyet kaptak. Az előadások azt erősítették, hogy az oktatás és kutatás integrálása a 21. század felsőoktatási intézményeinek egyik fontos és megkerülhetetlen kihívása, épp ezért a téma mindenképp további kutatásokra és eszmecserékre érdemes.